

BALÁZS ATTILA

Találkozik két kövér

AVAGY: HÉ, JOE, DE DESPOTOV!
(AVAGY: MOSOLYGOTT-E SZIVERI JÁNOS?)

Az egyik erről jön, a másik meg amarról. Félúton találkoznak. Valamelyikük kérdi:

- Hallottad azt a viccet a két kövérről?
- Ugyan, hagyjad! Igyunk meg inkább két sört.
- Jó.

Isznak, beszélgetnek. Kettőnél is többet isznak, kettőnél is többet beszélgetnek. Bár különféle háttérűek, számtalan dologban egyetértenek. Próbálják kibillenteni a rendszert. Akkor valakik esztelenül lövöldözni kezdenek a lengőajtós kocsmában. Az egyik testes bebújik az asztal alá, a másik pedig kiugrik az ablakon. És elszalad. Futás közben lead pár fölös kilót. Ott, ahol megáll kifújni magát, gyakorta gondol az otthon maradottakra. VAJON MI TÖRTÉNIK? (De hát mi történne?)

A pokoli csatazaj áthallik minden falon. Egyik kupleráj nincs messze, csupán félköpésnyire a másikatól. Függyönyök, falak, kerítések és micsodák minden oldalán megkeseredik iszonyatosan az emberek szájában a ser. Hiába áldozik le a nap, hiába jön fel, megint ugyanaz: tomboló örület. Teljesen rosszul bomlott meg a rendszer. Mert az eleve rossz rendszernek – szétidézett és halálosan elkoptatott, leszívott vérű Murphy úr szabályai szerint is – minden esélye megvan erre. Csakhogy a Murphy-könyv végeredményben nevetséges, míg emezen a nem-viccen csupán a bolondok röhöghetnek. Nekem meg úgy tűnik, hogy mindig is ismertem ezt a buldózer Vojislav Despotovot. Ha félre tudom tenni a mocskos háborút, amelyért ő semmiképp se hibáztatható (enyhe mérget rá! – kurva jó „stósz” ez is), még némi jókedvvel is tudok róla szólni. (Kisebbit böffentve.) Szerény megfigyeléseim szerint ez a bomba alakú Despotov ragyogó író, aki tud mást is, mint szakállat növesztetni, aminek melleleg én nem vagyok épp akkora mestere. (Az épp amakkorának, annak a „pópásnak”!) Vojislav prima író, türelmes és ihletett fordító, akinek ráadásul dicséretes költői vénája van, amely vénához különféle udvari piócákat-pojácákat férközni sosem engedett. Nem hiszem, hogy ez csupán egy vérbő ember legyűrhetetlen félelme lenne a vérszopóktól. Átgondolt, tapasztalt, tagadó magatartás ez – számtalan hátránnyal. *Hey, Joe!* Viszont egy nagy előnnyel: az egyén belső szabadságával. És Vojislav Despotovnak van nemes pátosza is – belső szabadságával együtt –, és tisztességesen szerzett hájának patetikusszabadságos köbcéntiméterét sem sercegette el soha fals ideológiák mécsésében.

Vojislav Despotov – ha még él és virul, amiben őszintén reménykedem –, azon ritka emberek közé tartozik, akiknek mindig élniük kell. Gratulálok neki!

Tudni vélem, ha netán meg is bújik valamely pincében, akkor is a Balkán és a Világ legkülönfélébb pontjait összefűző, önkezűleg kifeszített zsinetek végét markolássza, bagatell dolgokon töprengve: hogyan lehetne még egy könyvet kiadni? hogyan lehetne még egy művet lefordítani? hogy lehetne még egy lapot beindítani?

HEY, JOE! – hogy lehetne?

Még egy kis filozófiát, egy kis sört, lírát, dalt és szép nőt: szálltában. Angyalt buktában. (Buktába ragadt angyalt angyali tétovaságában?)

Ha, ha, ha! – Mr/Herr Despotov. A halál kacaja ez?

Is-is... *Jebo te krastavac!*

Mindent összegezve: szeretnék találkozni Vojislav Despotovval. Egy háború nem akadály. Ahogy az sem, ha Vojo lefogyott. Bár én inkább a dundikat kedvelem. – Kérem szépen, tudom, hogy ez nem egy tudományos, filológikus & mifenes megközelítése a Despotov-problematikának, de vállalom! Mellemen megtépett inggel is, felelősségem teljes tudatában: B. A.

Megjegyzésféle: Kilencvenkettőben lehetett, már javában dúlt a Jugoszlávia szétesését eredményező háború, amikor szökevényként Pesten az a megtisztelő és egyben provokatív felkérés ért, hogy Bécsben (vagy Grazban? inkább Bécs) lépjek fel egy irodalmi esten. Mégpedig olyanon, amelyen nekem lenne egy velem együtt fellépő szerb vendégem. Némi habozás után, amint a Vojo Despotov markáns figurája eszembe jutott, a meghívást elfogadtam. Bevezetőnek megírtam a fentieket. Amennyire emlékszem, az est jól sikerült. Fogalmam sincs, mitől voltak olyan sokan, és miért épp a lábukkal dobogtak többen külön örömeiket kifejezve taps közben, de ezzel együtt erről konkrétan több nem nagyon maradt meg bennem. Annál inkább az, ahogy végre megint sörözünk valahol, s ott szerb barátom annyi tervéről számol be nekem, amennyit még a béke se bírna el, de nem szólok. Aztán beúsznak némi csilingelő hangú osztrák szókeségek, s a dolog elterelődik az irodalom, hát még a politika kérdéseiről.

Bár írtunk utána még egymásnak, sőt, telefonon is beszélgettünk többször, Vojislav Despotovot soha többé nem láttam ebben az életben. Ő, akit feleségem egyszer valamiért a haldokló Sziveri Jancsi rákromános költőfejedelmünk kelenföldi lakásának ajtajában kilencvenben az előző napi csótányirtónak nézett (oh, kedves Burroughs öregkolléga, ugyancsak immár a túlvilágról!), a kilencvenes évek végén írta nekem alant közszemlére bocsátott kis levélkéket, amelyek nem is annyira a címzett tényleges hanyagságának, mint a netposta dömping és kérész jellegének ismeretében szinte a csodával határos módon maradtak meg. Nagy felfedezés nincs bennük, és mégis érdekeseknek tűnnek. Ha másért nem, hát ezért az idéetlen *jebo te krastavac*ért, amelyet Sziveri arról a tájról hozott, ahol született, és amely tájnak Despotov is szülőttje volt. Vojislav Despotov, aki a Sziveri János Utolsó Mosolya Díjat javasolta. Vagy azt, amelynek esetleg Sziveri János Pannonius Mosolya Mindörökké lenne a neve. Most már neki is, Vojónak: béke poraira. – Ja, melleleg ez sem lenne rossz: Sziveri János és Vojislav Despotov Közös Utolsó Pannon Mosolya Díj, a multikulti valamiféle újvidéki ravatalánál.

Hát, tegye dolgát az ugoroka!

Helló, Attila! Elkavartalak valahová, elvitte az összeomlott rendszer, mindegy, címedet most Vickó Árpai fordító haverunk rekonstruálta (aki jól van, üdvözl), így írok, holott sokkal jobb lett volna, ha személyesen látogatlak meg, mert akkor megint legurítottunk volna valamit mi szép kettesben. Drága barátom Attila, legutóbb elvettük egymást Újvidéken, kár, bár tényleg jobb, mintha eltrafáltuk volna egymást a legutóbbi módi szerint. Megörültem nagyon, hogy Ex Sympót terveztek Sziveriről. Ha van kis időd, jelentkezz, akkor vázolnám, mit is gondolok írni. Most nincs kedvem erről bővebben filózni. A sörözőből jöttem vissza. Rossz a hangulatom. Furcsa. Van két regényem újabban, mindég el akartam küldeni őket, aztán sehogy. Elégé balfasz vagyok. Mi bajom? El kéne olvasnod ezeket – ha még egyáltalán olvasol ilyen könyveket. Sok-sok üdvözlettel: Vojo

És a másik:

Ó, drága Attilám, két hihetetlen véletlenszerűség: amint megnyitottam a mailt, befutott a te Dreher-reklámos figyelmeztetésed a Sziveri-írás határidejét illetően. Kettő: emlegeted, hogy basszon meg engem az uborka! Hát, igaz is, de képzeld el: ezt a remek kis szállóigét én is emlegetem az írásomban, amely, örömmel jelentem, kész. (Lovagoltam itt az uborkán mostanában sokat, meg másztam is fel a fára.) Item: elkapom majd errefelé a sógorodat, aztán a nyakadba zúdítok rakás jó hosszú írást is általa-tőlem, csak győzzed seggel! A sziveris karcolat viszont mindössze egy emlék. Csak egy szálló, de nem múló emlék az utolsó budai találkozásról: Sziverivel meg Veled.

Üdvözl és nem felejt: Vojo barátod.